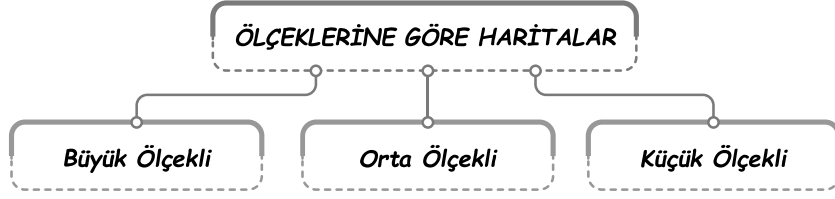

Harita Çeşitleri

Büyük Ölçekli Haritalar: $1/200.000$ 'den daha büyük ölçekli haritalardır. Planlar ve topoğrafya haritaları böyledir.

1. **Planlar:** Ölçeği $1/20.000$ 'e kadar olan haritalardır.

2. **Topoğrafya Haritaları:** Ölçeği $1/20.001$ ile $1/200.000$ arasında olan haritalardır.

Orta Ölçekli Haritalar: Ölçekleri $1/200.001$ ile $1/500.000$ arasında olan haritalardır.

Küçük Ölçekli Haritalar: Ölçekleri $1/500.001$ 'den küçük olan haritalardır.

Büyük Ölçekli Haritaların Özellikleri

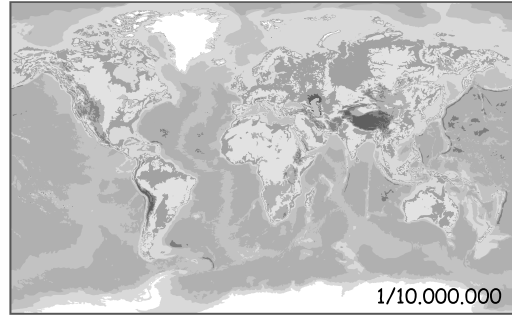
- Ölçek paydasındaki sayı küçüktür.
- Küçültme oranı azdır.
- Ayrıntıyı gösterme gücü fazladır.
- Hata payı daha azdır.
- Gerçekte daha fazla yer kaplar.
- Gerçekte dar alanların gösteriminde kullanılır.
- İzohipsler arası yükselti farkı azdır.

Küçük Ölçekli Haritaların Özellikleri

- Ölçek paydasındaki sayı büyüktür.
- Küçültme oranı fazladır.
- Ayrıntıyı gösterme gücü azdır.
- Hata payı daha fazladır.
- Gerçekte daha az yer kaplar.
- Gerçekte geniş alanların gösteriminde kullanılır.
- İzohipsler arası yükselti farkı fazladır.

İstanbul İlçeler Haritası

Dünya Fiziki Haritası

Kullanım Amaçlarına Göre Haritalar

Genel Haritalar: Bölgenin doğal ve beşerî özellikleriyle ilgili bilgileri gösteren haritalardır. Türkiye Fiziki Haritası, Türkiye Beşerî Haritası, Dünya Ülkeler Haritası, Topoğrafya ve Atlas haritaları bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Tematik Haritalar: Özel bir amaçla kullanılmak için hazırlanan haritalardır. Bu haritalar hazırlanırken genel haritalar altlık olarak kullanılır. Jeoloji, jeomorfoloji, iklim, trafik, turizm, maden haritaları örnek gösterilebilir.

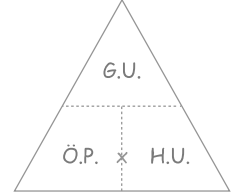
Haritalarda Uzunluk, Alan ve Eğim Hesaplamaları

Uzunluk Hesaplamaları

Gerçek Uzunluk: Arazide iki nokta arasındaki gerçekte olan uzunluğu ifade eder. **km** ile gösterilir.

Harita Uzunluğu: Harita üzerinde iki nokta arasındaki harita uzunluğunu ifade eder. **cm** ile gösterilir.

Ölçeğin Paydası: Harita yapılırken kullanılan ölçeğin paydasını ifade eder. **cm** ile gösterilir.

Gerçek Uzunluk Hesaplamaları

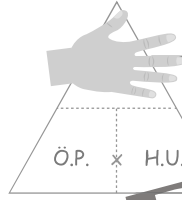

1/700.000 ölçekli bir haritada iki nokta arası uzunluk 6 cm ise bu iki nokta arasındaki gerçek uzunluk ne kadardır?

Gerçek Uzunluk: ?

Harita Uzunluğu: 6 cm

Ölçeğin Paydası: 700.000

$$G.U. = \text{Ö.P.} \times H.U.$$

$$G.U. = 700.000 \times 6$$

$$G.U. = 4.200.000 \text{ cm}$$

$$G.U. = 42 \text{ km}$$

Harita Uzunluk Hesaplamaları

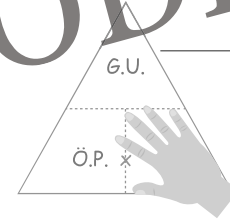

1/5.000.000 ölçekli Türkiye haritasında Yozgat ile Sivas arası kuş uçuşu uzunluk 150 km olduğuna göre, bu iki nokta arası haritada kaç cm ile gösterilmiştir?

Gerçek Uzunluk: 150 km

Harita Uzunluğu: ?

Ölçeğin Paydası: 5.000.000 cm

$$H.U. = G.U. / \text{Ö.P.}$$

$$H.U. = 150 \text{ km} / 5.000.000$$

$$H.U. = 150.000.000 / 5.000.000$$

$$H.U. = 150 / 50$$

$$H.U. = 3 \text{ cm}$$

Ölçek Bulma Hesaplamaları

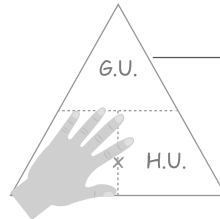

Türkiye haritasında Uşak ile Ankara arası kuş uçuşu uzunluk 250 km'dir ve bu iki nokta arasında uzunluk haritada 5 cm ile gösterilmiştir. Bu haritanın ölçeği nedir?

Gerçek Uzunluk: 250 km

Harita Uzunluğu: 5 cm

Ölçeğin Paydası: ?

$$\text{Ö.P.} = G.U. / H.U.$$

$$\text{Ö.P.} = 250 \text{ km} / 5 \text{ cm}$$

$$\text{Ö.P.} = 25.000.000 / 5 \text{ cm}$$

$$\text{Ö.P.} = 5.000.000$$

İkili Uzunluk Hesaplamaları

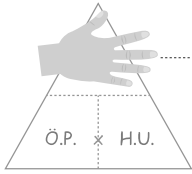

1/200.000 ölçekli bir haritada 6 cm ile gösterilen iki şehir arasındaki mesafe, 1/600.000 ölçekli başka bir haritada kaç cm ile gösterilir?

1 Gerçek Uzunluk: ?

Harita Uzunluğu: 6 cm

Ölçeğin Paydası: 200.000

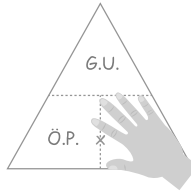

$$\begin{aligned} G.U. &= \text{Ö.P.} \times H.U. \\ G.U. &= 200.000 \times 6 \\ G.U. &= 1.200.000 \text{ cm} \\ G.U. &= 12 \text{ km} \end{aligned}$$

2 Gerçek Uzunluk: 12

Harita Uzunluğu: ?

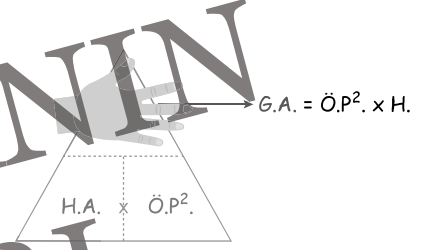
Ölçeğin Paydası: 600.000

$$\begin{aligned} H.U. &= G.U. / \text{Ö.P.} \\ H.U. &= 1.200.000 / 600.000 \\ H.U. &= 12 / 6 \\ H.U. &= 2 \text{ cm} \end{aligned}$$

Alan Hesaplamaları

- Haritalarda alan hesaplaması yapılırken gerçek alanlar değil, iz düşüm alanları hesaplanır.
- İz düşüm alanı hesaplanırken uzunluktan farklı olarak harita ölçeğinin karesi alınır.
- Ölçek, haritadaki 1 cm'nin gerçek uzunluğunu gösterir.
- Ölçeğin karesi alındığında haritadaki 1 cm²'nin temsil ettiği alan bulunmuş olur.

Gerçek Alan Hesaplama

Gerçek Alan = Harita Alanı × (Ölçeğin Paydası)²

1 / 400.000 ölçekli bir haritada 4 cm² gösterilen bir alan gerçekte kaç km² dir?

Çözüm:

- Burada gerçek alan soruluyor.
- O zaman "Gerçek Alan = Harita Alanı × (Ölçeğin Paydası)²" formülü yazılır.
- Bu tür durumlarda ölçeğin paydasını km'ye çevirerek karesini almak, işlemleri kolaylaştırır.

Ölçek: 1 / 400.000

400.000 cm = 4 km

Harita alanı: 4 cm²

Gerçek alan = ?

Gerçek Alan = 4 × (4)²

Gerçek Alan = 8 × 16

Gerçek Alan = 64 km² olarak bulunur.

Gerçek Alan: Bir bölgenin dağları, vadileri, yamaçları, eğimli yerleri gibi tüm yeryüzü şekillerinin ölçülmesiyle bulunan değere denir.

İz Düşüm Alanı: Bir bölgenin tüm yeryüzü şekillerinin deniz seviyesine indirilerek düzleştirilmesiyle elde edilen değere denir.

Örnek: Türkiye'nin gerçek alanı 814.578 km², iz düşümü alanı ise 780.574 km² dir. Aradaki farkın fazla olması, Türkiye'nin engebeli bir yapıya sahip olduğunu gösterir.

Eğim Hesaplamaları: Harita üzerinde iki nokta arasındaki yükselti farkının yatay uzaklığa oranına eğim denir. Eğim yüzde (%) veya binde (‰) olarak hesaplanır.

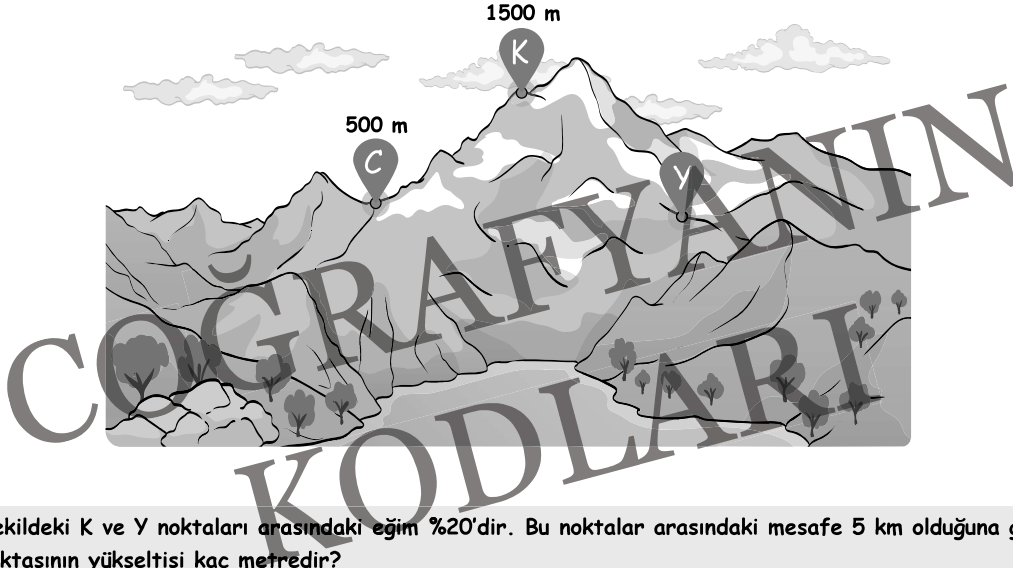

Aşağıdaki şekilde C ve K noktaları arasındaki gerçek uzaklık 4 km'dir. Buna göre C ve K noktaları arasındaki eğim yüzde (%) kaçtır?

- Önce şekil üzerinde yükselti farkı bulunur. C ve K noktaları arasındaki yükselti farkı 1000 m'dir.
- Sonra C ve K noktaları arasındaki gerçek uzaklık (2 km) metreye (2000 m) çevrilir.
- Eğim = (Yükselti Farkı / Yatay Uzaklık) x 100 formülü yazılır ve işlemler yapılır.

$$\text{Eğim} = (1000 / 4000) \times 100$$

$$\text{Eğim} = 25 (\%25) \text{ olarak bulunur.}$$

Şekildeki K ve Y noktaları arasındaki eğim %20'dir. Bu noktalar arasındaki mesafe 5 km olduğuna göre Y noktasının yükseltisi kaç metredir?

